

Täysistunto

Keskiviikko 4.5.2022 klo 14.00—16.43

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijän eläkelain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 30/2022 vp
Valiokunnan mietintö StVM 6/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 6/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Kaisa, olkaa hyvä. Anteeksi, edustaja Juuso.

Keskustelu

15.37 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos tästä. — Arvoiset edustajat! Suomessa lakisääteinen työeläkevakuutus on järjestetty hieman eri tavalla kuin monessa muussa maassa ja kaikissa Pohjoismaissa. Eli meillähän lakisääteistä eläkevakuutusta saavat harjoittaa yksityiset eläkevakuutusyhtiöt, ja tähän me ollaan tarvittu aikoinaan poikkeusmenettely EU:sta, jotta näin voidaan tehdä, ja koko tämän ajatuksen, toiminnan tarkoituksena on, että kun on kysymyksessä lakisääteinen sosiaalivakuutus, niin sillä ei kilpailla, vaan kaikki yhtiöt myöntävät sitä samoilla perusteilla: on samat laskuperusteet, mitkä koskevat kaikkia yhtiöitä.

Perinteisesti eläkevakuutusyhtiöt ja vakuutusyhtiöt kilpailevat muilla tuotteilla kuin sillä lakisääteisellä eläkevakuutuksella, esimerkiksi sijoitusvakuutuksilla, vahinkovakuutuksilla, erilaisilla yrityksen keskeyttämisvakuutuksilla, muilla, mutta se perinne on ollut se, että eläkevakuutuksilla ei kilpailla: se on bulkkituote, se on kaikille sama. Ainoa asia, millä voidaan verrata eri vakuutusyhtiöiden tehokkuutta, on se asiakashyvyys, minkä jokainen eläkevakuutusyhtiö määrittelee vuosittain jälkikäteen. Tiedän, että kun näitä eläkevakuutuksia markkinoidaan sitten yrittäjille, niin kyllä näillä asiakashyvityksillä, jotka ovat kylläkin historiallisia, on merkitystä, koska niillä halutaan näyttää, kuinka tehokkaasti me olemme tämän toiminnan voineet harjoittaa, eli se pieni kilpailun elementti siellä on näiden asiakashyvitysten muodossa.

Eläkevakuutustoiminnassa ne rahavirrat, mitä tulee sisään eläkevakuutukseen ja mitkä sitten lähtevät ulos, joko maksettuina eläkkeinä tai sitten sijoituksena ja rahastointina, ovat todella valtavat, ja niinpä onkin erittäin tärkeää, että niistä, nimenomaan sijoituksista, säädelään tuottavasti ja turvaavasti. Eläkevakuutusyhtiön sijoitustoimissa on kaksi sanaa, jotka ovat niin kuin Raamattu kaikille, jotka sitä sijoitustoimintaa tekee. Ne ovat tuottavuus ja turvaavuus. Eli pyritään sijoittamaan ne varat tuottavasti ja turvallisesti, jotta pystyttäisiin maksamaan ne eläkkeet aikoinaan sen suuruisena kuin on luvattu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2022 vp

Tässä esityksessä, mikä nyt tuotiin valiokuntaan, esitetään muutosta tähän meidän kruununjalokiveen elikkä työeläkejärjestelmään. Tässä on kaksi olennaista muutosta. Tähän esitetään nyt jokaiselle työeläkevakuutusyhtiölle hoitokustannusosaa, mikä määritellään yhtiökohtaisesti. Tällä pyritään lisäämään sitä tehokkuutta, mitä jo perinteisesti on pyritty tuomaan esille niillä asiakashyvityksillä, mitkä toki jälkikäteen vahvistetaan.

Toinen muutos, mitä tässä laissa esitetään, on se, että eläkevakuutuksen riskinottoa vahvistettaisiin, ja sillä halutaan saavuttaa se, että sijoitustuotot olisivat tuottavampia kuin mitä ennen oli. Eli kaksi osaa: sijoitusriskiä voitaisiin kasvattaa ja hoitokuluosalla voitaisiin sitten kilpailla vakuutusyhtiöiden kesken.

Ensinnäkin, mitä tulee tähän hoitokustannusosaan, niin tämä on ihan uusi kilpailun elementti ja todennäköisesti johtaa siihen, että eläkevakuutusyhtiöiden välinen kilpailu lisääntyy ja siirrot eläkevakuutusyhtiöstä toiseen kasvavat. Perussuomalaiset myöskin kyseenalaistavat sen, täytämmekö tämän EU-oikeudellisen puitteen nyt sitten, kun lähdemme muuttamaan tätä eläkevakuutusta tällä tavalla, että me lisäämme tähän kilpailullisen elementin. Tätä asiaa ei ole EU:sta tarkistettu, ja meidän mielestämme se olisi pitänyt tarkistaa. Se kilpailun elementti ja tehokkuusajattelu on jo siellä järjestelmässä sisällä sen asiakashyvityksen muodossa.

Toinen aika tärkeä asia on sitten tämä sijoitus: millä tavalla niitä eläkevakuutusyhtiön rahoja, varoja sijoitetaan, ja tullaan tähän ”tuottavasti ja turvaavasti” -käsitteeseen. Nyt tässä esityksessä halutaan kasvattaa eläkevakuutusyhtiön riskinottoa sillä tavalla, että huonossa markkinatilanteessa ei esimerkiksi tarvitsisi myydä niitä osakkeita, kun se osakkeen arvo — siis eläkevakuutusyhtiön sijoittavat maailmanlaajuisesti myöskin pörssiin — laskee johonkin tiettyyn, niin että heidän ei tarvitsisi heti myydä niitä, vaan he voivat pitää niitä osakkeita siellä ja odottaa parempaa hetkeä, jolloin sen osakkeen arvo on korkeampi, ja myydä ne silloin, ja ajatellaan, että tällä tavalla se tuottavuus nousisi.

No, tässä on se toinen vipuvarsi, että kun riskiä otetaan enemmän, niin jos ne riskit toteutuvat eikä ole mahdollista myydä niitä siinä tilanteessa, kun osakkeen arvo on korkea, niin tämä vaikuttaa suoraan eläkevakuutusyhtiön vakavaraisuuteen, ja se on vakava asia. Ja se, että eläkevakuutusyhtiön vakavaraisuus laskee, vaikuttaa tulevaisuudessa siihen, kuinka paljon eläkevakuutusmaksuja me joudumme tulevaisuudessa maksamaan tai kuinka paljon eläkettä voidaan jatkossa luvata eläkkeensaajille. Eli tämä riskinkanto tavallaan tällä lainsäädännöllä siirretään vakuutuksenottajille, eläkkeensaajille, ja tässä ovat nämä kaksi pääpointtia, joita me olemme kritisoineet.

Tässä oli hyviä asiantuntijalausuntoja liitteenä, erityisesti Finanssivalvonnan ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston asiantuntijalausunnot. Finanssivalvontahan on se instituutio, joka valvoo eläkevakuutusyhtiöiden toimintaa ja erityisesti sijoitustoimintaa, joten erityisesti pidämme tärkeänä Finanssivalvonnan asiantuntijalausuntoa. Myöskin Kilpailu- ja kuluttajavirasto on jättänyt erittäin asiantuntevan lausunnon, nostanut esiin monenlaista epäkohtaa, ja se on asia, josta olisi pitänyt tehdä tarkemmat vaikutusarviot. En ehtinyt niitä nyt tässä puheenvuorossa lukea, mutta ehkä sitten toisessa käsittelyssä palaamme niihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi.

15.44 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Eläkepolitiikasta, eläkeyhtiöistä ja -järjestelmästä ja sitten eläkkeistä pitäisi puhua tässä salissa paljon enemmän kuin puhutaan. Yleensä käydään keskustelua taitetusta indeksistä tai joistakin pienistä korotuksista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2022 vp

ta, mutta ihan perusteellista keskustelua järjestelmästä ja sen toimivuudesta ja tulevaisuudesta ei riittävästi mielestäni käydä. Se on kuitenkin valtavan tärkeä osa meidän kansantaloutta. Tiedetäänhän, että eläkerahastoissa on noin 250 miljardia euroa pääomia.

Järjestelmä, joka on Suomessa, jakautuu kaiken kaikkiaan kahtia. Meillä on noin 85-vuotias kansaneläkejärjestelmä ja ensi vuonna 60 vuotta täyttävä työeläkejärjestelmä — tai ansioeläkejärjestelmä, mutta työeläkejärjestelmänä se lähti liikkeelle, ja sitten ovat tulleet nämä maatalousyrittäjäeläkejärjestelmät mukaan myöhemmin ja sitten erilaisia taiteilija- ja muita järjestelmiä. Eli meillä on perustaltaan kaksijakoinen järjestelmä.

Tässä yhteydessä nyt ei kansaneläkejärjestelmästä ole syytä puhua sen enempää, vaan todetaan vain, että meillä perusturvan eli kansaneläkkeen varassa olevat ihmiset ovat kyllä varsin vähätuloisia. Esimerkiksi perheenäidit, jotka ovat olleet kotona koko työikänsä, saavat sen 800—900 euroa kuukaudessa eläkettä, vaikka ovat kasvattaneet hyviä kansalaisia yhteiskuntaan ja tehneet tässä mielessä erittäin arvokkaan työn. Heitä ei arvosteta riittävästi.

Työeläkejärjestelmä on sitten erilainen, kun se on ansioihin sidottu, ja sen osalta käydään todellakin paljon keskustelua. Kieltämättä se, että työeläkkeet eivät välttämättä nouse sillä vauhdilla kuin palkat, on tietynlainen ongelma, koska ansioeläke on siirrettyä palkanmaksua — niin sen voi perustellusti sanoa, niin kuin edustaja Kimmo Kiljunen usein sanoo — ja se olisi sidottava paremmin eli esimerkiksi 50—50-mallilla palkkaindeksiin, kun se nyt on 20-prosenttisesti siinä. Tällä hetkellä toki tämä indeksijärjestelmä, joka on voimassa, tuottaa eläkeläisille parempaa tulosta, koska inflaatio on paljon suurempi kuin palkankorotusten vaikutus, mutta se on väliaikaista.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä on nyt kysymys ensi sijassa eläkerahastojen sijoittamispolitiikasta. Niin kuin edustaja Juuso tuossa hyvin totesi, meillä laki edellyttää, että ne sijoitetaan tuottavasti ja turvaavasti. Näin on ymmärtääkseni alusta lähtien ollut, ja se on erittäin tärkeä periaate. Toki olisi menneinä vuosina — kun näissä asioissa voi olla jälkiviisas — voinut olla sitä mieltä, että kun olisi sijoitettu riskiä enemmän ottaen, niin meillä saattaisi olla 250 miljardin sijaan 500 miljardia näitä varoja, mutta samanaikaisesti riskit olisivat olleet valtavan suuret, ja tällä hetkellä kun katsomme tilannetta, esimerkiksi rahoitustilannetta ja pörssien tilannetta maailmalla ja meillä kotimaassakin, niin kyllä riskit ovat niin suuret, että tässä suhteessa on syytä jatkaa hyvin harkitusti tällä linjalla, mikä meillä on ollut. Esimerkiksi sijoitus Venäjälle tai Venäjällä toimiviin yrityksiin on tässä tilanteessa niin suuri riski, että voisi tulla isot tappiot. Eli näitä varoja sijoitetaan — taannoin ainakin oli niin — puolet kotimaahan ja puolet ulkomaille, ja ulkomaiset sijoitukset erityisesti vaativat huolellisuutta. Kiinasta tai Intiasta saa hyviä tuottoja, mutta siellä riskit ovat vielä suuremmat kuin yleensä, ja taas sitten kotimaassa näillä sijoitetuilla varoilla voidaan vahvistaa elinkeinoelämää, yrityksiä ja työpaikkoja, ja silloin ei ole ainoa tavoite, että ne varat tuottavat maksimaalisesti, vaan myös se, että ne tuottavat sitä hyvinvointia, mitä meillä on työllisyyden ja yritysten menestymisen ja kilpailukyvyn kautta.

Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että vastalauseessa tehty esitys on vastuullisempi kuin hallituksen esitys. Ei ole syytä ottaa kohtuuttomia riskejä tällä kansallisvarallisuudella. No en väitä, että tässä nyt oltaisiin ottamassa kohtuuttomia riskejä, mutta tälle tielle lähteminen vaatii kyllä laajan ja perusteellisen valmistelun ja harkinnan, mitä edustaja Juuso-kin tuossa korosti, kun hän pari lausunnonantajaa nosti esille. Ne ovat todella keskeisiä ja tärkeitä lausuntoja. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

15.50 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Suomalainen työeläkejärjestelmä on moneen verrokkimaahan suhteessa varsin ainutlaatuinen. Meillä on suhteellisen korkea eläkejärjestelmän rahastointiaste eli käytännössä se, kuinka suuri osa eläkkeistä on työuran aikana tosiasiallisesti ansaittuja ja kuinka suuri osa eläkkeistä periaatteessa maksetaan työssäkäyvien kädestä suuhun.

On tietysti hyvä, että sitä rahastointia siellä ilmenee, kahdestakin syystä: Ensinnäkin siksi, että väestö vanhenee ja sitä kautta eläkemaksut muuttuisivat myöhemminkin kenties hyvinkin kohtuuttomiksi, ja on todennäköistä, että niiden rahastojen pääomaakin täytyy josain vaiheessa käydä purkamaan — nyt ei vielä välttämättä ole se hetki. Ja toisenakin siksi, että jos eläkkeet eivät olisi rahastoituja — niin kuin tilanne valitettavasti on joissain maissa Euroopassa — niin siinä olisi varsinkin huonoina aikoina aihetta melkoiseen yhteiskunta-rauhan järkkymiseen, kun joidenkin elanto on kiinni toisten maksamista maksuista aivan suoralla yhteydellä eikä siinä ole minkäänlaista rahastoa tuottoineen puskuroimassa välissä.

Näihin riskeihin, jotka edustaja Kankaanniemi sanoi, lisäisin vielä sen, että ylipäänsä sijoituksissa on pelko siitä, mikä on tulevaisuus pörssirahan ja reaalityöelämän välisessä ristiriidassa, eli missä kohtaa tullaan siihen tilanteeseen, että todetaan, että tämä pörssiin pumpattu raha onkin kupla, ja tapahtuu suurempi romahdus, ja mikä on silloin näiden meidän eläkeinvestointiemme reaaliarvo, ja missä määrin ne ovat realisoitavissa eläkkeiden maksamiseen. En tiedä, mitä tälle asialle käytännössä sitten voitaisiin tehdä, koska lähtökohta on varmaankin tuottojen hakeminen sijoituksista, ja siihen kuuluu pörssisijoittaminen, ja mukana tulevat nämä pörssisijoittamisen riskit.

Mutta se, mitä halusin viestittää, on se, että me emme saa päästää missään tapauksessa tätä asiaa luisumaan ainakaan EU:n valtaan. Eli kun tilanne on se, että meidän eläkejärjestelmämme on hyvin hoidettu, se on rahastoitu, niin ei saa päästä syntymään sellaista tilannetta, että muu EU ja sen eläkeläiset pääsisivät jollain tavalla hyötymään suomalaisten maksamista eläkemaksuista ja sijoituksista. Suoraanhan tällaista ei varmaankaan minkään sopimuksen tai EU:n peruskirjan perusteella voisi tapahtua, mutta kokemus on osoittanut, että erilaisia vipuvarsia tällaisiin kyllä voi löytyä erilaisten sosiaaliulottuvuuksien kehityksen kautta, niin että jollain tavalla suomalaisetkin joutuvat maksamaan muiden eläkkeitä, ja tämä pitää mielestäni päättäväisesti torjua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

15.53 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä mielestäni oli huonosti arvioitu se pahin mahdollinen skenaario. Eräs asiantuntijoista sanoi, että eläkevakuutusyhtiöt ovat yhteisvastuussa, eli jos yksi eläkeyhtiö kaatuu, niin toiset eläkeyhtiöt vastaavat sitten niistä sitoumuksista ja velvoitteista, mitkä kaatuneella eläkeyhtiöllä on. Meillä yksi tällainen tapaus minun muistini mukaan on, tällainen Apollo-niminen yhtiö, mikä kaatui konkurssiin ja minkä vastuut sitten jaettiin muille yhtiöille. Eli näinkin voi käydä.

Mutta olisin kaivannut kyllä tarkempaa vaikutusarviointia siitä, kuinka paljon ja miten se tuottavuus voisi missäkin markkinatilanteessa lisääntyä ja mitä se tarkoittaisi sitten myöskin sijoitustoiminnan osalta, minkälaisia muutoksia siihen tulisi muuta kuin se, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2022 vp

riskiä kasvatetaan. Totta kai ymmärrän sen, että sillä haetaan sitä tuottavuuden lisäämistä, mutta kun ei se aina mene niin, että kun riskiä kasvatetaan, niin tuottavuus automaattisesti lisääntyy. Kyllähän me sen jokainen ymmärrämme, että voi käydä aivan toisinpäin.

Se, mihin perussuomalaiset ovat kiinnittäneet huomiota, on se, että tämä asia on tuotu vain sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyyn. Eläkevakuutus kyllä on sosiaalivakuutusta, mutta kun tässä esityksessä ei puututa sosiaalivakuutuksen, eläkevakuutuksen sisältöön, vaan tässä puututaan nimenomaan siihen sijoitustoimintaan ja siihen yhtiöiden väliin tehokkuuteen, niin ihmettelen suuresti sitä, miksi vain sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittely. Mielestämme tämä olisi pitänyt viedä ainakin talousvaliokuntaan ja myöskin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnolle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

15.55 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Juuso totesi, niin ainakin jos mennään tässä asiassa eteenpäin tällä tiellä, mihin hallitus nyt on tavallaan vievässä kehitystä, on syytä käydä paljon laajempi ja perusteellisempi pohdinta asioissa, ja silloin esimerkiksi talousvaliokunta eduskunnassa on se, joka siihen paneutuu. Muistan vuonna 2008, kun olin talousvaliokunnan jäsen, että silloin näitä sekä pankkien että vakuutusyhtiöitten vakavaraisuusvaatimuksia jouduttiin tilapäisillä säädöksillä löysentämään, kun ne eivät pystyneet täyttämään lain vaatimia ehtoja. Tällaisia tilanteita aika ajoin tulee, ja ehkä tänä päivänä on vaara, että sellaisia tulee, kun puhutaan pörssiromahduksen mahdollisuudesta ja vastaavista vakavista tekijöistä. Maailma on sangen epävarma, ja niin kuin tuossa tuli mainittua, niin tässä on kysymys aivan perustavaa laatua olevasta kansallisuvarallisuudesta, ja siksi sitä pitää kyllä erittäin huolella valvoa ja seurata ja lainsäädännöllä kantaa vastuu siitä, ettei päästetä pelaamaan näillä rahoilla mitään hasardihommia.

Arvoisa puhemies! Toinen asia: Edustaja Mäkelä pohti tätä EU-näkökulmaa, ja muistan, että silloin vähän vajaat 30 vuotta sitten, kun käytiin jäsenyysneuvotteluja, niin tämä oli rahapelitoiminnan ja Alkon aseman rinnalla — ja ehkä tämä kaikkein tärkeimpänä niistä vielä laajempaan kysymyksenä — neuvotteluissa pöydällä, ja ne olivat tiukat palaverit EU-komission virkamiesten kanssa siitä, voiko Suomi säilyttää tämän Euroopassa, ehkä koko maailmassa poikkeuksellisen ja Suomen mielestä ja silloisenkin hallituksen mielestä aivan poikkeuksellisen tärkeän järjestelmän, joka meillä tässä on. No, silloin summat, mitkä olivat eläkerahastoissa — en tarkkaa summaa osaa sanoa — ehkä olivat markoissa samaa luokkaa kuin nyt ovat euroissa, ehkä vielä vähemmän oli silloin rahaa näissä rahastoissa, mutta siitä huolimatta EU:ta kiinnosti se, ehkä eniten kylläkin kilpailulainsäädännön kautta, onko tässä kilpailurajoituksia, kun nämä yhtiöt eivät kilpaile eläkejärjestelmän sisällä toistensa kanssa aidosti, niin kuin EU:n periaate on. Me saimme säilytettyä luvan pitää tämä järjestelmä, ja siitä tulee pitää edelleen kiinni tiukasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

15.58 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Edustaja Kankaanniemeltä ansiokkaita puheenvuoroja — pitkä poliittinen ura takana ja varmasti myös edessä, ja jos ei, niin kyllähän eläkkeet ovat ansaittuja myös edustaja Kankaanniemellä. [Toimi Kankaanniemi: Kiitos!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2022 vp

Mutta tässä esityksessä nyt ehdotetaan eläkelaitosten riskinkantokyvyn parantamiseksi vanhuuseläkevastuiden joustamisen mahdollistamista poikkeuksellisen heikossa sijoitusmarkkinatilanteessa. Vanhuuseläkevastuiden joustaminen mahdollistaisi hyvien sijoitustuottojen tavoittelun pitkäjänteisellä sijoitustoiminnalla myös heikossa sijoitusmarkkinatilanteessa.

Ja, puhemies, muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa eläkelaitosten vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta annetun lain 28 §:n mukaan tehtyä soveltamiskäytäntöä poikkeuksellisista oloista vaan tuoda tämän rinnalle rahastonsiirtovelvoitteen joustamisen kautta automaattinen mekanismi poikkeuksellisen heikkoon sijoitusmarkkinatilanteeseen.

Puheenvuoroissa on tullut ilmi myös se, että eläkeyhtiöitten rahoja on sijoitettu niin, että puolet kotimaisiin ja puolet ulkomaalaisiin. Tähän puheenvuoron loppuun haluan tuoda tähän esille sen oman näkökantani, että toivoisin, että kun tähän maahan nyt teollisuus on investoinut ja investoi edelleen muun muassa metsäteollisuuden suuntaan, niin kyllä tässä tilanteessa toivoisin, että eläkerahastot sijoittaisivat vähän enemmän nyt kotimaahan ja sitä kautta eritoten kannattavaan liiketoimintaan. Tällä me pidämme huolen siitä, että sinne eläkerahastoihin sitten sijoitustuottoja tulee niin, että allekirjoittanutkin joku päivä vielä eläke-euroja nauttii.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

16.00 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! En tuossa ehtinyt Finanssivalvonnan ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausuntoja nostaa esiin. Mutta Finanssivalvonta esimerkiksi sanoo, että vaikka ehdotus parantaa työeläkelaitosten riskinkantokykyä heikossa sijoitusmarkkinatilanteessa suhteessa nykytilaan, mahdollinen riskinoton lisääminen jo aiemmassa vaiheessa pienentää ehdotuksen positiivisia vaikutuksia riskinkantokykyyn, koska korkeammalla riskitasolla vakavaraisuus heikkenee nopeammin markkinatilanteen heikentyessä. Jos työeläkelaitokset kasvattavat riskinottoaan ehdotetun lain mahdollistamissa rajoissa jo aiemmin, ehdotus ei paranna merkittävästi työeläkelaitoksen riskinkantokykyä poikkeuksellisen heikossa markkinatilanteessa suhteessa nykytilaan. Esitetyt muutokset eivät siten käytännössä tue esityksen tavoitteita. Finanssivalvonnan mukaan sijoitusriskin yleinen lisääminen tulisi valmistella ja suunnitella merkittävästi avoimemmin ja huolellisemmin kuin vain kertomalla sen olevan oheisvaikutus esityksessä, jolla tavoitellaan riskinkantokyvyn vahvistamista poikkeuksellisen heikossa markkinatilanteessa.

Ehdotettu muutos vahvistaa vain teknisesti eläkelaitosten vakavaraisuutta heikossa markkinatilanteessa. Tämä heikentää järjestelmän läpinäkyvyyttä ja selkeyttä entisestään. Ehdotus sallii varojen siirron rahastoiduista vanhuuseläkkeistä vakavaraisuuspääomaan sitä vahvistaen, mikä mahdollistaa rahastojen pysyvän pienenemisen, jos otetut riskit toteutuvat. Ehdotettu muutos siirtää riskiä eläkelaitoksilta eläkemaksun maksajille ja eläkkeensaajille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

16.02 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kettuselle kiitokset. Mui-
tuu mieleeni vielä vanhoja asioita. 80-luvulla olin erään pankin hallintoneuvostossa. Sil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2022 vp

loin elettiin huimaa kasinotalouden aikaa, ja pankinjohtajan palkka oli sidottu pankin taaseen kasvuun. Siis mitä enemmän pankki otti lainaa ulkomailta ja jakoi sitä kotimaisille yrityksille ja muualle, niin sitä enemmän pankinjohtajan palkka nousi. [Tuomas Kettunen: On se ollut hurjaa aikaa!] — Se oli aivan sairasta aikaa ja johti sitten valtavaan romahdukseen 90-luvun alussa.

Nyt on varottava sitä, että... En tiedä, onko eläkeyhtiöitten johtajilla — heillä on kyllä miljoonien palkkataso — palkka sidottu siihen tuottoon, joka näille sijoitetuille rahoille tulee. Mutta jos näin on — korostan, että en väitä, että näin on, mutta jos on — niin silloin se tietysti houkuttaa sijoittamaan niitä sinne, missä riskit ovat isot mutta tuotto myös mahtava, koska se oma tulo... No, ne tulot ovat niin mahtavia, että en minä tiedä, miksi pitäisi näin menetellä, ja toivottavasti ei näin menetellä.

Ja luotan ainakin pieniltä osin, herra puhemies, siihen, että muun muassa ammattiyhdistysliikkeen johtomiehet ovat näitten eläkeyhtiöitten hallituksissa edes muodollisesti valvomassa niiden toimintaa ja myös riskinottoa ja sitä, että tämä järjestelmä jotenkin turvaisi tämän, ettei näitä riskejä kohtuuttomasti tehdä meidän nykyisten ja tulevien eläkeläisten kustannuksella tai tulevaisuutemme vaarantaen. Näin ei saa menetellä.

Edustaja Kimmo Kiljunen muistaakseni lähetekeskustelussa pohtikin näiden eläkeyhtiöiden yhdistämistä, johtajien määrän vähentämistä ja näin myös kulujen pienentämistä. Yhdyn kyllä siihen, että tämäkin tarkastelu olisi lainsäätäjälle ihan paikallaan harkita. Siinä tosin moni elinkeinoelämän ja ay-liikkeen pomo menettäisi sitten kenties hyvän sivuan-sion. Mutta jospa se olisi kyllä eläkeläisten etu, ja sitähan meidän tulee ensi sijassa tällä järjestelmällä ajaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 30/2022 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.